

Rákosliget polgármesterei – Szabó Endre

Bényi László festőművésznek.
(Rákosliget, 1909. december 18. - Budapest, 2004. április 8.)
Rákosliget polgármestereinek fényképe Szabó Endre bíróról
(Erdős Renée Ház, Hsz.: 2010.1.7.)

1907. július 1. A község képviselőtestülete megtartotta alakuló közgyűlését. Megválasztották a vezetőséget, és az első bírót (polgármestert) Szabó Endrét, az ismert író és műfordítót.

Szabó 1849. június 3.-án született a Zemplén – megyei magyarok és ruszinok által lakott Nagytoronján. Édesapja tanító volt, de korai halála miatt Szemere Miklós neveltje lett. Középiskoláit Késmárkon, az első három évet, majd Sárospatakon folytatta. A család akaratának megfelelően közigazgatási pályára terelték Endrét. Ez irányú tanulmányait szintén Sárospatakon a református egyetem jogakadémiáján végezte. Az egyetemi képzési struktúrától függetlenített jogakadémia hároméves kurzus volt, állami köztisztviselők képzésére (bírák, közigazgatási szakemberek felkészítésére) szolgált. Joggyakornokként Gálszécsen helyezkedett el (Sečovce).

Az irodalom iránti vonzódása már középiskolás korában megmutatkozott, főleg verseket írt. 1874-ben életének egyik legfontosabb pillanata következett be. Szemere közbenjárására Sikerkült Pestre kerülnie.

1877-től, a Herczeg Ferenc vezette Petőfi Társaság alapítótagja lett. Szoros barátságot ápolt a korszak legsikeresebb írójával Jókai Mórral. Ennek köszönhetően szerkesztője lett Jókai éleclapjának az Üstökösnek. Szerkesztőből nem sokkal később tulajdonos lett (1880. január 11), mivel Jókai átadta a lap tulajdonjogát Szabó Endrének. Újságíróként több korabeli lapban is jelentek meg írásai. 1880-ban feleségül vette Nogáll Jankát, aki mindenben támogatta férjét, mindemellett ő is tevékenyen részt vett a kor irodalmi életében. (A Petőfi Társaság tagja és az első nőknek szánt regények írója, háziasszonyként pedig remek szakács.)

Lapszám 60		Házassultak				Anyakönyve.								
Sz. sz.	Ekkvívó év, hónap, nap	A jegyzőseknek				Állapota								
		Vendék- és keresztanyai s polgári állása, valamint a születéskor valószínűleg és keresztanyai állása	Születés- és lakóhelye adata s házasság	Váltság	Kora	születés helye	Állapota	A tanúknak vezeték- és keresztneve polgári állása s vallása	Az esküdő költözködés vezeték- és keresztneve s lakóhelye s kora	Voltak-e hirdetés, avagy a hirdetésről vagy más okmányról felmentve?	Eszrevételek.			
55	1880 Augusztus 7	Szabó Endre költő, író, néha hírbíró, közíró, szerkesztő	Nagytoronja Zemplén megye	szület.	1849 26	szület.	1859 11	1880	Nogáll Janka	Nogáll Janka polgári állású, költő, író, szerkesztő	Nogáll Janka polgári állású, költő, író, szerkesztő	szület.	1845 Augusztus	

Az 1904-ben alapított Magyar Nyelvtudományi Társaság tagja. Az 1908. május 12-i választmányi ülésen terjesztették elő Szabó tagsági kérelmét, ajánlója Szinnyei József volt, melynek a választmányi tagok helyét is adták.

Az 1896-ban alakult Budapesti Újságírók Egyesülete, alelnöki posztját több éven keresztül töltötte be. A szervezet az újságírók, illetve az újságírás, a szabad sajtó védelme érdekében jött létre. Ennek eredményeképpen 1897. március hónapban, a nemzeti ünnep alkalmából a sajtó elleni tervezett szabályozás ellen is felléptek.

Hogyan került ezek után Rákosligetre Szabó Endre irodalmár? Miért vállalta el a község vezetését?

A fölművelési Minisztérium által kiadott Néplap – alcíme szerint: Gazdasági Heti újság a földművelő nép (1904) volt, ahonnan anyagilag súlyosan Rákosligetere ebben az időben azonban elszakadt a messzire került irodalmi élettől. A bírói tiszteletet sem vállalta hosszú ideig. 1910. január 15-én lemondott tisztségéről.

∞ Rákosliget nagyközség, melynek lakói mind Budapesten alkalmazásban lévő állami és magántisztviselők, kisiparosok és gyári alkalmazottak, vasárnap választotta meg első elöljáróságát. Az egyhangú választáson megválasztották Szabó Endrét bírónak, Wernecke Frigyeset törvénybíróvá, Hauk Gábort pénztárossá, Breitfeld Alajost közgyámmá, Kürschner Jakabot, Steiri Mórt, Boros Arturt és Ulrich Jánost esküdtekké. Szabó Endrét, a ki a választás estéjén érkezett Rákosligetre, az állomáson nagy közönség várta és üdvözölte, mint községének első bíróját.

számára – főszerkesztője távoznia kellett, amely érintette családját. költözött, amely éppen kapott önállóságot. Ezzel város forgatagától. Túl barátaitól, a szeretett

Hajdani lakása a VII. utca 19. szám alatt volt, amely ma a 22. számot viseli.

Státuszát azonban egészen 1910 októberéig megtartotta. Szabó egyébként a kezdetektől fogva, folyamatosan egészen 1911-ig a képviselő-testület tagja volt virilis joggal. Ekkor egy rövid szünet következett, majd 1915-ben, végül 1918- 1920 között ugyanezen az alapon képviselőként újra részt vesz a község vezető testületének munkájában.

Nem maradt más megélhetési lehetősége, mint a műfordítás, mégpedig orosz nyelvből. Oroszul ugyanis anyanyelvi szinten beszélt. A korszakra jellemzően ezt megelőzően magyar nyelven orosz írók művei főleg francia és angol nyelvből, tehát már egy fordításon átesett

műből jelentek meg. Szabó Endre volt az első, aki orosz nyelvből fordított Dosztojevszkij, Turgenyevet, Tolsztojt.

Több alkalommal is utazást tett Oroszországban. Személyesen fogadta őt az akkor már idős Lev Tolsztoj. Erről így számolt be barátjának, Mikszáth Kálmánnak az István Főherceg Szálloda István-szobájában történt találkozásuk alkalmával.

„— Szép, dombos vidék, megbató, lágynonalú táj Jasznaja Poljana, ahol Tolsztoj lakik.

– Hogy találkoztál vele? Azt mondd!

– Lovaglásról tért éppen vissza. Reggelként lovagol. Már vártak rá két tűzkárosult paraszt, három pereskedő Tulából és egy sápadt, sovány asszony. Tolsztoj ott, azonnal mindenkit kikérdezett. A tűzkárosultakat a titkárhoz küldte, a pereskedőktől átvette írásait, hogy tanulmányozza, az asszonynak azt mondta: »Ön nagyon feldúltnak látszik. Üljön le itt a nyírfák alatt, szedje össze gondolatait és beszéljessünk a bajáról, ha megpihent.«

– Nekem azt mondta Tolsztoj:

– »Ön jött a legmesszebről. Pihenjen meg nálam. – És ezzel a fogadászobájába vezetett. Nagy, öreg, sárga fakult karosszéke van...«

– Én elővettem az »Iljics Iván halálát«. Tolsztoj meglepődve belelapozott: »Ez hát az Ön fordítása! —szólt.

– Kár, hogy nem ismerem a maguk nyelvét. De a napokban olvastam francia fordításban egy honfitársa művét: »Scènes hongroises«. Párizsi kiadás. Egy hölgy fordította. Igen, igen. Horn Elvira.

Magyar származású. Az Ön írójuk Míg ... Mik ... igen... Hogy is?

– Mikszáth – javítottam ki. – A »Jó palócok« írója.

– Szóval az Ön írójuk nyilván úgy él a nép között, mint én. Sohasem felejttem el, milyen szépek a tájleírásai. A nők virágszerűen harmatosak. Am belülről nem mindig látom őket...»

Mikszáth elgondolkozva ült az asztalnál sokáig. Már Szabó Endre is elfutott, mert ment az utolsó vonatja Rákoslígetre, ahol lakott. Az István-szoba kiürült, a vacsorázók elszéledtek.” (Méreiné Juhász Margit: Mikszáth Tolsztojról, Tolsztoj Mikszáthról. Ország-Világ 1960. november 30.)

70. születésnapját még Rákoslígeten ünnepelték meg. A Népszava 1919. június 6-i számában számol be erről az eseményről. (Ne feledjük! Ekkor Kun Béla kommunistái voltak hatalmon, a korábbi kommunikációban, - és ma is - használatos Úr/hölgy megszólításokat felváltotta a mai fülnek furcsa elvtárs szó.)

„Szabó Endre ünneplése. Szabó Endre elvtársunk, jeles orosz fordító és író tiszteletére hetvenedik születésnapja alkalmából rákoslígeti elvtársaink nagyon szép ünnepélyt rendeztek. Világító lámpásokkal, zeneszó mellett vonultak Szabó elvtárs lakásához és ott a dalárda szerénadót adott. Ezután Rédey Imre és Kunér Kálmán elvtársak lelkes beszédben ünnepelték a 70 éves írot. Szabó Endre meghatóan köszönte meg a rákoslígeti proletárság ovációját.

Másnap kiegészítésként közölték, hogy Kürschner Jakab is beszédet mondott ez alkalomból, amelyben ékes szavakkal méltatta az ünnepelelt író nagy értékű munkásságát. Kürschner már az első 1907-es képviselő-testületnek, is mint választott képviselő tagja volt, tehát elég régi volt az ismeretségük ahhoz, hogy ő is méltassa Szabó Endrét.”

1921-ben költözött vissza Budapestre, a Damjanich utca egyik panziójába, (Szappanyos-penzió, Damjanich utca 28/6.) ahol haláláig, 1924 -ig élt feleségével.

Szerda délelőtt tizenegy író és újságíró síremléket avatták fel a kerpesi temetőben. Baloldalt: Magyar Elek, Walkovszky Károly, Schöpflin Aladár és Hegedűs Lóránt hallgatja Sebestyén Károly beszédét Kürthy Emil sírjánál. Jobbról: Kárpáti Aurél beszédet mond Szabó Endre és Szabóné Nogat Janka síremléke előtt

1929-ben Somló Zoltán a Közszolgálati Alkalmazottak Telekértékesítő és Építő Szövetkezetének igazgatója húsz síremléket ajánlott fel miniszternek, aki a Magyar Hírlapírók Országos Nyugdíjintézete elnöke is volt, azzal a céllal, hogy a magyar író- és újságíró rend halottainak jeltelen sírjaira kerüljenek. Ekkor került többek között Tóth Árpád, Babits Mihály mellett Szabó Endre sírjára is síremlék. (Pesti Napló 1929. október 31.)

Az eredeti síremlék a II. világháború során megsérült. Helyreállítására nem került sor. Jelenleg egy gránit sírkő található a Fiumei úti temetőben.

